

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Vybrané aspekty projevů násilí mezi studenty na středních školách

School violence aspects in secondary education facilities

Bakalářská práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací

Autor bakalářské práce: Jirků Matěj

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Barbora Vegrachtová, Ph.D., MBA

Kladno 2023

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Jirků** Jméno: **Matěj** Osobní číslo: **500108**
Fakulta: **Fakulta biomedicínského inženýrství**
Garantující katedra: **Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**
Studijní program: **Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Plánování a řízení krizových situací**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Vybrané aspekty projevů násilí mezi studenty na středních školách

Název bakalářské práce anglicky:

School Violence Aspects in Secondary Education Facilities

Pokyny pro vypracování:

Bakalářská práce bude zaměřena na problematiku zvyšujícího se násilí mezi žáky v budovách středních škol. V teoretické části budou objasněny základní pojmy v rámci tématu, charakteristika případů extrémní agrese na školách, stručné profily pachatelů a bezpečnostní kontexty. V praktické části bude provedena srovnávací analýza případových studií a dotazníkové šetření na středních školách. Šetření bude zaměřené na vyučující a jejich zkušenosti s výjimečnou agresí ze strany žáků. Šetření bude počítat minimálně s 30. a maximálně s 50. respondenty. Výstupem práce bude návrh opatření a šíření základních informací o této problematice mezi pedagogy a elementární metody detekce rizikového chování a přípravy násilného útoku na středních školách.

Seznam doporučené literatury:

- [1] VEGRICHTOVÁ, Barbora, Terorismus a radikalizace v České republice: možnosti detekce rizikových osob, Praha: Grada, 2022, ISBN 978-80-271-3126-6
- [2] RÓSZAK, Andrew, Preschool Preparedness for an Active Shooter, Gryphon House, 2020, ISBN 978-0876598351
- [3] KERR, Gordon, College Killers: School shootings in North America and Europe, RW Press Ltd, 2012, 69 s., ISBN 1909284017
- [4] JONSON, Cheryl Lero, Preventing School Shootings, 2017, The Effectiveness of Safety Measures, 12(6), 956-973, 1556-4886

Jméno a příjmení vedoucí(ho) bakalářské práce:

doc. PhDr. Barbora Vegrichťová, Ph.D., MBA

Jméno a příjmení konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **14.02.2023**

Platnost zadání bakalářské práce: **20.09.2024**

doc. Mgr. Zdeněk Hon, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. MUDr. Jozef Rosina, Ph.D., MBA
děkan

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Vybrané aspekty projevů násilí mezi studenty na středních školách

vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 17.05.2023

.....
Matěj Jirků

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mému vedoucímu práce paní doc. PhDr. Barboře Vegrachtové, Ph.D., MBA za její ochotu, schovívavost a cenné poznatky které mi při psaní této práce poskytla. Také bych chtěl poděkovat všem respondentům co si našli trochu času pro vyplnění mého dotazníku.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce byla vypracována na téma Vybrané aspekty projevů násilí mezi studenty na středních školách .

Cílem práce bude zhodnotit nynější stav agresivního chování studentů na středních školách a zda se tento stav mění. Dále zpřehlednění druhů a popis projevů násilí mezi dětmi a dospělými. Dílčí cíle práce se zaměří na identifikaci příčin násilných konfliktů a nalezení vhodných mechanismů prevence těchto jevů.

V teoretické části budou popsány základní pojmy jako co je agrese a agresivita, jejich následné rozdělení a druhy projevů. Dále budou uvedeny příklady extrémní agrese na školách z minulých let jak v České republice tak v zahraničí.

V praktické části bude podrobně rozebrán anonymní strukturovaný dotazník mířený na učitele středních škol a jejich zkušenosti a případy styků s agresí ze strany studentů. Budou také uvedeny pomocné dokumenty k zabezpečení objektu školy jakožto možnost prevence před útočníkem.

Klíčová slova

Agrese; agresivita; násilí; šikana; agresor; oběť; pedagog; prevence; zabezpečení škol;

ABSTRACT

This bachelor thesis is developed on topic of aspects of aggression between students of secondary education facilities.

The aim of this thesis is to evaluate the level of aggression between students at secondary school facilities and if it changes over time. Furthermore, to differentiate types of aggressive behaviours and the reason of them between children and adults.

In the theoretical part of this thesis, I will define the basic concepts needed to understand this topic. For example, what is aggression and aggressive behaviour, their differences, and signs. A separate chapter will go over a detailed examples of extreme cases of aggression and violence at schools that happened not only in the Czech Republic but all around the world as well.

In the practical part of this thesis, I will provide detailed examine of an anonymous, structured questionnaire survey that was sent to teachers of secondary education facilities all over the Czech Republic. The survey itself is aimed at the teachers experiences with signs of aggression, aggressive behaviours and bullying at their school. At the end of this chapter several documents will be provided as a method of prevention. These documents contain advice, methods, and norms to lower the number of conflicts at school facilities.

Keywords

Aggression; aggressive behaviour; violence; bullying; aggressor; victim; educationalist; school security

Obsah

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE.....	10
3	PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU	11
3.1	PŘEHLED ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
3.2	ÚTOKY V ČR	12
3.2.1	ÚTOK NA STŘEDNÍM ODBORNÉM UČILIŠTI V PRAZE	14
3.3	ÚTOKY V ZAHRANIČÍ	14
3.3.1	SANDY HOOK ELEMENTARY SCHOOL SHOOTING.....	15
3.3.2	STONEMAN DOUGLAS HIGH SCHOOL SHOOTING	17
3.3.3	ÚTOK NA STŘEDNÍ ŠKOLE V MALMÖ	17
3.3.4	GUTENBERG GYMNASIUM SHOOTING.....	18
3.4	AGRESE	18
3.5	ŠIKANA	21
3.5.1	OSTRAKISUMS	21
3.6	KYBERŠIKANA	23
3.7	RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ.....	26
4	METODIKA	28
4.1	POUŽITÉ METODY ANALÝZY A JEJICH ZOBRAZENÍ.....	28
5	VÝSLEDKY	29
5.1	SKUPINA 1. – OTÁZKY ROZŘAZOVACÍ.....	29
5.2	SKUPINA 2. – OTÁZKY INFORMATIVNÍ	32
5.3	SKUPINA 3. – OTÁZKY OTEVŘENÉ	38
5.3.1	SHRNUTÍ	41

5.4	PREVENCE.....	42
5.4.1	JAK PRACOVAT S AGRESIVNÍMI STUDENTY	42
5.4.2	DOKUMENTY PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ.....	43
6	DISKUZE	49
7	ZÁVĚR.....	54
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	55
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	56
10	SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ	59
11	SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK.....	60
12	SEZNAM PŘÍLOH.....	61

1 ÚVOD

V posledních letech čím dál více přibývá případů napadení ve školách. Ať už je to mezi studenty nebo cizí osobou musíme si přiznat že školy se staly novým místem pro projevy agrese a to nejen ve světě ale i u nás. Školy jsou typickým tzv. měkkým cílem, takto nazýváme místa která jsou snadno přístupná a s velkou koncentrací osob ale oproti ostatním měkkým cílům jako jsou například obchodní domy, divadla a turistická místa, jsou školní zařízení většinou hůře zabezpečena a postrádají zabezpečovací systémy které většina zbylých objektů má a využívá. Útok cizí osoby ale není jediné riziko které ve školních prostorách hrozí, jsou jím i samotní studenti. Na příklad případ z března roku 2022 kde student napadl a následně zabil svého učitele po násilném útoku sečnou zbraní. Tento případ je samozřejmě extrémním příkladem této situace ale ukazuje s čím vším se pedagogové mohou potkat při práci se studenty. Právě na učitele středních škol se má práce zaměřuje pomocí anonymního, strukturovaného dotazníku který byl rozeslán do škol po celé České republice.

Práce je rozdělena do dvou částí teoretické a praktické. V teoretické části budou uvedeny případy napadení ve školách které se staly u nás ale také i v zahraničí. Dále bude rozebrána tematika šikany která je nedílnou součástí studentského života pro mnoho dětí. Právě opakovaná, dlouhotrvající šikana je v mnoha případech příčinou vy eskalování konfliktu. V praktické části bude detailně rozebrán zmíněný dotazník, směřovaný na lektory středních škol a jejich povědomý o bezpečnosti školy a zkušenosti s agresí mezi studenty. Také budou doporučeny pomocné dokumenty a preventivní opatření pro předcházení vniknutí cizí osoby do areálu školy a k co nejrychlejší identifikaci potenciálního útočnicka.

2 CÍL PRÁCE

Hlavní cílem této práce je upozornění na problematiku agrese ve školách a školských zařízeních. Cílem teoretické části je vymezit základní pojmy týkající se problematiky násilí na školách jako jsou: agrese, agresivita, agresor, oběť, šikana, stres. Dále budou uvedeny a detailně rozebrány případy násilí na školách které se stali jak v České republice tak v zahraničí. V praktické části je hlavním cílem analýza strukturovaného dotazníkového šetření které bylo rozesláno na střední školy a z něho odvodit nynější situaci. Na bázi analýzy provedeného dotazníkového šetření budou doporučeny pomocné dokumenty pro zavedení preventivních opatření. Dílčí cíle se zaměří na identifikaci příčin konfliktů a sběr informací z podobných případů týkajících se této problematiky. Práce by měla sloužit jako soupis základních informací nutných k porozumění tohoto tématu pro školy či samotné pedagogy a doporučení preventivních opatření s cílem snížení projevu agrese na školách ať ze strany žáků či cizích osob.

3 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU

V následujících podkapitolách se budu věnovat problematice přibývajících útoků na školách. Budou uvedeny příklady napadení jak v České republice tak v Evropě či USA. Bude rozebrána tematika šikany která je častým spouštěčem těchto incidentů. Detailně budou rozebrány pojmy která jsou nutné pro pochopení celé práce.

3.1 PŘEHLED ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Agrese / Agresivita jsou pojmy které jsou často zaměňovány ale přitom mají každý svůj význam. Agrese je podle definici : *jednání, jímž se projevuje násilí vůči některému objektu nebo nepřátelství a útočnost s výrazným záměrem ublížit*. Přičemž definice agresivity zní *vlastnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresi*. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem. (Martínek 2015, s.59). Můžeme tedy říct že rozdíl mezi nimi je že agrese je způsob jednání s objekty či dalšími osobami které se většinou vyznačuje násilným charakterem často se záměrem ničit či ublížit a agresivita jsou vlohy jedince pro toto chování. Míra agresivity tedy určuje jak často bude člověk jednat agresivně.

Agresor nebo také útočník je jedinec který vykazuje znaky násilného či agresivního chování. Toto chování vždy nemusí být fyzického charakteru, agrese se může projevovat i verbálně pomocí vulgarismů či pomluv.

Aktivní útočník je nebezpečná osoba schopná násilí vůči ostatním. Aktivní útočník může jednat na základě předem promyšleného plánu nebo jako reakce na stresovou situaci. Bývají ozbrojeni a ve chvíli útoku jim nezáleží na vlastním zdraví. Pokud útočník použije k napadení střelnou zbraň můžeme ho označit za aktivního střelce.

Oběť je fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit. (Zákon č. 45/2013 Sb.)

Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu. (MŠMT 2020, Příloha č.6, s.1.) Forma šikany která je provozována v kyberprostoru, na internetových fórech a sociálních sítích se nazývá Kyberšikanou.

Stres je tělesný stav kdy se organismus snaží bránit proti stresorům. Stres je souhrn mentálních a fyzických reakcí na nepřiměřeně působící situaci. Ne každý stres je špatný. Stres má totiž několik druhů které se nazývají distres a eustres. Distres můžeme vnímat jako nadměrnou, dlouhodobou zátěž která začne organismus zpomalovat a čím dál více poškozovat. Naopak eustres funguje jako stimulant k lepším výkonům. (Atkinson, 2003)

3.2 ÚTOKY V ČR

Útoky na školách se nevyhnuli ani České republice, jsou sice ojedinělými případy ale jejich frekvence neustále narůstá. Za posledních deset let proběhlo na našem území minimálně 5 násilných útoků na školách které skončili smrtí. První případ se však odehrál již 1.3.2004 kde šestnáctiletý student ubodal svého

učitele přímo v průběhu výuky. Za tento čin dostal devítiletý trest který mu soud zkrátil a v roce 2012 byl propuštěn na svobodu. Další napadení se stalo až v roce 2011 kde patnáctiletý letý student tupým předmětem napadl pracovníci sekretariátu a zasadil jí několik úderů do hlavy. Křiku si všiml ředitel školy který zavolal policie a s pomocí dalších osob byly schopni agresora zastavit a napadené ženě tak zachránit život. Student při útoku křičel že je členem organizace která chrání zájmy České republiky. S ohledem na jeho dřívější perfektní prospěch a kázeň je možné že se v tomto případě jednalo o radikalizace.

Radikalizace z pohledu forenzní psychologie znamená takové „přeladění“ psychiky a osobnosti jedince, které uvolňuje záměrné, intencionální projevy extrémní agrese. (Vegrichtová 2022, s.17)

V roce 2012 začali příslušníci Policie České republiky s intenzivním nácvikem událostí typu Aktivní útočník na škole. S pomocí a zkušenostmi zahraničních států jako jsou Německo, Norsko nebo Spojené státy americké byly provedeny nácviky zásahu a to i na samotných školách. Podle PČR byly zkušenosti z ostatních, zahraničních případů přenositelné do našeho prostředí a umožnili tak příslušníkům efektivněji zasahovat. Při cvičení v prostorách škol bylo však zřejmé že pedagogové a zbylí personál škol není s problematikou dostatečně seznámen. (Penc, 2022) Tato skutečnost mohla přispět k dalšímu útoku který proběhl v ten samý rok. 29.10. 2012 byla napadena učitelka na rakovnickém gymnáziu. Kvůli věku útočníka nebylo zveřejněno příliš mnoho informací ale žena útok přežila. V roce 2014 proběhli hned dva útoky. První proběhl 26.3, ve výchovném zařízení v Králíkách na Orlickoústecku a druhý, 14.10 který se uskutečnil ve Žďáru nad Sázavou. Ve výchovném zařízení v Králíkách se pokusili dva patnáctiletí chovanci o útěk kterého si všimli vychovatelé kteří se jim pokoušeli zabránit. Jednoho z vychovatelů agresori bodli ostrým předmětem do krku a vychovatelku brutálně zbili když se pokusila o útěk.

Jednomu z vychovatelů se podařilo zavolat policii která oba chlapce krátce po jejich útěku zadržela. Při napadení nikdo nepřišel o život. Situace ve Žďáru na Sázavou byla však mnohem tragičtější. Zde přišel o život jeden šestnáctiletý student když se pokoušel chránit svoje spolužačky před útočnicí která hned ráno vnikal do budovy školy. Obě napadené žákyně napadení přežili. Agresorem byla duševně nemocná, dvaceti šestiletá žena. (Gáfríková, Nádvorníková, 2022)

3.2.1 ÚTOK NA STŘEDNÍM ODBORNÉM UČILIŠTI V PRAZE

Dostáváme se tedy k poslednímu zaznamenanému útoku na školách v České republice. Napadení se odehrálo 31. března 2022 kdy na Středním odborném učilišti na Praze 4, devatenáctiletý student napadl mačetou svého učitele kterého smrtelně zranil. Chlapec byl s pedagogem neustále v konfliktu a situace se vy eskalovala. Agresorovy se z místa činu povedlo utéct, policie ho dopadla o necelých 12. hodin po napadení. Na místo zásahu byly povolány všechny složky IZS a do pátrání se zapojilo několik stovek policistů, včetně nasazení pátracího vrtulníku. Oběť i přes veškerou snahu přivolaných záchranářů svým zraněním na místě podlehla.

3.3 ÚTOKY V ZAHRANIČÍ

Pro zahraniční útoky bych rád uvedl dva které se staly v Evropě a dva z USA. Spojené státy jsou touto problematikou postiženy asi nejvíce. Vše spustil útok na Columbine High School z roku 1999 kde dva mladíci, Eric Harris kterému bylo osmnáct let a Dylan Kelbold kterému bylo sedmnáct let, zaútočili na svojí střední školu Columbine ve městě Littleton, státu Colorado. Tento útok je jedním z nejbrutálnějších případů násilí na školách který byl kdy zaznamenán. Oba chlapci byly vyzbrojeni několika střelnými zbraněmi jako například:

brokovnicemi, puškou, poloautomatickou pistolí a několika propanovými bombami. Obě bomby krátce po jedenácté hodiny nastražili do školní jídelny odkud útočníci vyrazili před hlavní vchod školy kde začali střílet do ostatních studentů a zaměstnanců a čekali na výbuch nastražených bomb. Ani jedno ze zařízení však neexplodovalo a útočníci byly tedy nuceni se stáhnout zpátky do prostor školy před příjezdem policejních jednotek. Střelba byla ihned nahlášena na policii která se velmi krátce dostavila, na místo byly přivolány i jednotky SWAT které dorazili do 40 minut od prvního nahlášení. Při příjezdu policie se oba útočníci stáhli do prostor školní knihovny kde oba také spáchali sebevraždu. Jejich útok si vyžádal 12 obětí a dalších 24 raněných. Motivem pro tento útok byla nejspíše šikana obou chlapců ze strany kolektivu což potvrzuje i deník nalezený při vyšetřování. (www.history.com 2009, Columbia Shooting)

Jakožto reakci na přibývajícím množství útoků FBI v roce 2014 vypracovala statistiku, kde uvádí že mezi lety 2000 – 2013 proběhlo až 160 incidentů aktivního útočníka z toho více jak 30 % proběhlo na pozemcích škol. Při těchto útocích bylo zraněno více jak 150 osob a dalších nejméně 100 zamřelo. Tato statistika se v posledních letech pouze zhoršuje. V roce 2022 proběhlo 51 zaznamenaných útoků v prostorách škol, při kterých 40 osob přišlo o život a dalších nejméně 100 osob bylo vážně zraněno. Součet raněných od roku 2018 do února roku 2023 při útocích ve školách činní 293 osob a to pouze na území USA. (EducationWeek, 2022)

3.3.1 SANDY HOOK ELEMENTARY SCHOOL SHOOTING

Útok se stal 17. prosince roku 2012 a odehrál se na základní škole Sandy Hook ve městě Newton, státu Connecticut. Za útok byl zodpovědný dvacetiletý mladík jménem Adam Lanza. Lanza byl již před útokem popisován jako samotář a podle

zdrojů poslední čtvrt roku před útokem vůbec nevycházel z domu, přestal komunikovat i se svojí matkou u které v té době pobýval. Ví se že trpěl Aspergovým syndromem který patří mezi poruchy autistického spektra a vyznačuje se hlavně problémy s komunikací a nízkou sociální inteligencí. Ráno, 17. prosince Lanza zastřelil svojí vlastní matku a po 9. hodině ranní přichází ke škole. Do budovy se dostává skrze hlavní bezpečnostní dveře které ničí pomocí střelby z pušky. První nahlášení o útoku dostává policie v 9:35 a první policejní hlídka přijíždí na místo do pěti minut. Ve chvíli kdy útočník slyšel přijíždět polici zbraň obrátil proti sobě a spáchal sebevraždu. Celý útok trval přibližně deset minut ale i v tomto krátkém čas si vyžádal vysoký počet obětí. Celkem zahynulo 27 osob, přičemž 20 z nich byly děti, dalších 6 byly zaměstnanci školy mezi které patří i ředitelka školy Dawn Hochsprung a poslední je Lanzova matka Nancy.

Na motiv pro tento útok se nikdy nepřišlo, žádný dopis ani deník který by vysvětloval proč tento útok spáchal nebyl nalezen. Ví se však že Lanza byl fascinován zbraněmi, vojenskou technikou a hlavně masovými vraždami, specificky střelbou na Columbine High School. K zálibě ve zbraních byl veden i svojí matkou která byla sběratelkou a měla velkou kolekci zbraní které Lanza nakonec použil k samotnému útoku. Ve sklepě jejich rodinného domu se při vyšetřování našla místnost plná plakátů, časopisů a různých dekorací s vojenskou tematikou. Mezi nimi byly i Lanzovi kresby obsahující násilné podtexty. (Bahounková Petra, 2013)

Po útoku v Sandy Hook vznikla nezisková organizace kterou založili rodiny zesnulých. Nadace byla založena v roce 2015 a funguje dodnes. Jejím hlavním cílem je bezpečnost dětí na školách, omezení šíření zbraní a boj proti dětským sebevraždám. V roce 2016 nadace vydala krátké video mířené hlavně na studenty ale také jejich učitel ve kterém poukazuje na detaily ve změně chování které mohou předvídat a včas odhalit plánovaný útok. (www.sandyhookpromise.org)

3.3.2 STONEMAN DOUGLAS HIGH SCHOOL SHOOTING

Jeden z novějších případů je ze dne 14. února 2018 kdy proběhl útok 19. letého chlapce na svojí bývalou školu ve městě Praland, Florida. Pachatelem útoku byl bývalý student této školy, Nicolas Jacob Cruz, který byl těsně před útokem za svoje násilné chování ze školy vyloučen a nahlášen polici která na nahlášení nereagovala. Při útoku zabil 17 osob a dalších 17 zranil. Z místa se mu povedlo utéct v davu prchajících studentů. Policie ho později dopadla a postavila před soud, Cruz se ke všem 17 vraždám přiznal.

V Evropě jsou statistiky napadení ve školách o hodně lepší než v USA ale jejich rostoucí trend je znepokojující. Na rozdíl od Ameriky, zde nedochází ve většině případů k útokům střelnými zbraněmi ale spíše řeznými či bodnými, i to však není pravidlem.

3.3.3 ÚTOK NA STŘEDNÍ ŠKOLE V MALMÖ

Útok na střední škole ve Švédském městě Malmö se odehrál 21. března roku 2022 okolo páté hodiny večer. Jednalo se o útok osmnáctiletého studenta který ozbrojen nožem a sekyrou napadl dvě zaměstnankyně školy. Jelikož je případ stále v řešení není zde mnoho potvrzených informací ale některá média uvádí že mladík hned po napadení sám zavolaal záchranou službu. Bohužel obě ženy svým zraněním podlely po převozu do nemocnice. Chlapce se ujmula policie a podrobila ho vyšetřováním pro podezření ze dvojnásobné vraždy. Agresor nebyl polici znám, do útoku byl zcela bez záznamu a podle ostatních zdrojů na škole prospíval, není tedy možné jistě určit jeho motiv k tomuto činu. (ČTK, 2022)

3.3.4 GUTENBERG GYMNASIUM SHOOTING

Jedním již ze starších ale dodnes stále patřící mezi nejhorší útoky které se v Evropě stali je střelba na gymnáziu Gutenberg ve městě Erfurt, Německo. Zde 2. 4. 2002. proběhl tzv. Erfurtský masakr při kterém bývalý student gymnázia který zde zastřelil 16 osob. Většina z obětí byly pedagogové, o život však přišli i dva studenti a jeden zasahující policista. Útok skončil sebevraždou agresora kterého se podařilo zamknout v prázdné místnosti do příjezdu speciálních složek.

Poslední zaznamenaný útok na školách v Evropě se odehrál tento rok, 3. května 2023 a je také z Německa. Zde však nejde o napadení studentem nýbrž cizí osobou která vnikla na pozemek základní školy v Neuköllnu, a napadla nožem dvě studentky které však útok přežili kvůli rychlému zásahu složek IZS. Podle policie byl pachatelem 39. letý muž kterého dopadli pár ulic od školy. Případ je stále v řešení.

3.4 AGRESE

Na otázku, co je to vlastně agrese, by se dalo poměrně jednoznačně odpovědět – je to projev agresivity v chování jedince. Jedná se o nejjednodušší definici, která je ovšem velice obecná. Agrese celkově zahrnuje široké spektrum projevů. Může být považována za násilné narušení práv jiného člověka ale také za asertivní chování. (Martínek 2015, s.58)

Agrese se dá dělit mnoha způsoby. V této práci se zaměřím hlavně na dělení fyzické a verbální. Samozřejmě i tyto typy se dají dělit dále na přímý a nepřímý projev. Na příklad nepřímým projevem fyzické agrese může být ničení majetku a nepřímým projevem verbální agrese mohou být třeba pomluvy. Dalšími možnostmi dělení je na aktivní a pasivní. Aktivní je vždy útočník zatím co

v případě pasivity se z něj stává pouze přihlížející. Kombinací těchto tří rozdělení nám vznikne 8 druhů projevů agrese.

1. Fyzická aktivní přímá : Fyzické ponižování, bití, nucení

Ve školním prostředí se tento typ projevuje rvačkami a šikanou. Většinou se odehrává ve vztahu žák – žák

2. Fyzická aktivní nepřímá : Agresor používá jiného člověka k fyzickému napadení oběti.

Ve školním prostředí se často vytváří skupinky které tento typ agrese používají. Většinou jeden člen této skupiny nabádá k šikaně ostatní členy bez toho aby se sám podílel na fyzickém napadení.

3. Fyzická pasivní přímá : Fyzické bránění někomu k plnění jeho činností.

Ve školním prostředí se se tento typ projevuje ničením pomůcek které oběť potřebuje pro výkon svého zadání. často těmito pomůckami bývají propisky, pravítka, záměrné znehodnocení výrobků atd...

*Tato agrese se ve velkém měřítku vyskytuje při praxích na středních odborných učilištích, kdy spolužáci záměrně ničí jinému téměř dokončený výrobek apod.
(Martínek 2015, s.110)*

4. Fyzická pasivní nepřímá : Vyznačuje se neuposlechnutím pokynů či požadavků.

Ve školním prostředí ji můžeme vidět když student odmítne pomoc spolužákovi nebo uvolnit prostory pro jinou třídu. Tento typ však nemusí vždy být ve vztahu žák – žák ale naopak bývá často žák – učitel.

5. Verbální aktivní přímá : Jsou to nadávky, znevažování, ponižování.

Mezi studenty asi nejčastější forma agrese. Je nutno podotknout že žáci často tento typ ani nevnímají jako agresivní chování. V dnešní době se často vyskytují případy že oběť vulgarismů se stává středem pozornosti v kladném slova smyslu a dochází tak k banalizování celé situace především ze strany vyučujících.

6. Verbální aktivní nepřímá : Jde hlavně o pomluvy

Ve školním prostředí se tento druh projevů hlavně tehdy když se ve třídním kolektivu objeví prvotní náznak šikanujícího chování tzv. ostrakismus. Jedná se o zprvu mírné ubližování psychického charakteru jako například pomlouvání spolužákovy chování, oblečení či vzhledu. Dalším typickým příkladem je schválně špatné napovídání odpovědí, i takto se může tento typ agrese projevit.

7. Verbální pasivní přímá : Spočívá v záměrném ignorování oběti

Tento typ agrese bývá doprovázen ostrakizací. Pokud je agresorem někdo tohoto typu agrese někdo kdo je v kolektivu uznáván může způsobit kolektivní ignorování jedince a zapříčinit tak úplné vyloučení z kolektivu.

8. Verbální pasivní nepřímá : tento typ agrese se projevuje když se agresor záměrně nezastane nespravedlivě trestané oběti.

Ve školním prostředí velmi častý typ agrese. Ve skoro každém kolektivu bychom mohli určit jednoho nebo více problémových jedinců kteří mají určité problémy s chováním a jsou často účastníci různých konfliktů. Zde se může projevit agrese verbální pasivní nepřímá, když daný jedinec je nesprávně obviněn za konflikt který nezapříčinil ale nikdo z kolektivu se ho nezastane přestože vědí o jeho nevině.

3.5 ŠIKANA

Šikana je projevem agresivního patologického chování v kolektivu. Vždy zde musí být agresor, ten co šikanu provádí a oběť která šikanu nedobrovolně podstupuje. I přes to že škola by měla vést studenty k demokratickým principům ve výchově, ke komunikaci svých problémů a respektu k ostatním, můžeme vidět že se u dětí čím dál více objevuje rizikové chování. Poslední výzkumy ukazují že na všech školách po celé České republice bylo vystaveno šikaně až 41 % studentů. (Martínek, 2015) Pravidelně se stává že vyučující ani neví co šikana je a není. Konflikty přehlíží nebo si myslí že jde pouze o „hru“ a ne o šikanu. Agresoři tedy bývají nepotrestáni a bez trestu si mohou vyložit toto chování za normální a přijatelné. Zatím co oběť si dále do života nese pocit ublížení, nespravedlnosti a méněcennosti. Je tedy nutné si vymezit co je šikana a co je tzv. teasing. Teasing může šikanu zdánlivě připomínat, jde o chování kdy jednatel nebo skupina „provokují“ dalšího jednatel nebo skupinu. Stejně jako u šikany i toto chování je opakované ale na rozdíl od šikany ani jedné straně toto chování nevádí, ba naopak někdy ho i vyhledávají pro pozornost. Samozřejmě není jednoduché teasing a šikanu od sebe oddělit na první pohled, je tedy potřeba aby dohlížející osoba se v kolektivu vyznala a částečně se do něj i zapojovala, tuto pozici většinou zabírá třídní učitel. Kvůli své podobnosti i teasing musí být pod dohledem, je totiž možné že se provokace dostane až na úroveň šikany bez toho aby si to agresor vůbec uvědomoval.

3.5.1 OSTRAKISUMS

Ostrakismus je jednou z pěti fází šikany. Jak již bylo uvedeno, je prvním stádiem ve kterém agresoři ještě nenapadají oběť fyzicky nýbrž jí postupně vylučují z kolektivu pomocí pomluv či záměrné ignorace. Pokud agresor v této

fázi uspěje, oběť je úplně vyloučena z kolektivu. Přírozenou reakce je začít se takovému chování bránit, začne se tedy u oběti objevovat různé agresivní chování vůči spolužákům. Pro pedagogy je v tuto chvíli nejdůležitější rozpoznat původního agresora. Pokud učitel nespravedlivě potrestá oběť, dá jasný znak agresorovy že jeho chování je v pořádku a může tak celou situaci vy eskalovat. Pokud oběť potrestána není ale celá situace je dospělými přehlížena začne se „stahovat“ do sebe, přestane se úplně snažit o jakýkoliv kontakt s kolektivem, sedí sama a snaží se být co nejdál od agresora. Většinou se ostrakismus u oběti projevuje třemi způsoby : zhoršením prospěchu, zhoršení soustředění a tendence navštěvovat třídy nižších ročníků. Už ve fázi ostrakismu můžeme vidět dělení kolektivu na tři třídy : agresoři, neutrální jádro a oběti. Toto rozdělení pokračuje do dalších stádií šikany kde se dále prohlubuje.

Dalšími stádii šikany jsou :

Fyzická agrese a psychická manipulace : Jak již napovídá název, v tomto stádiu již začíná bití oběti a silné verbální napadání. Většinou toto stádium začíná v období vysokého napětí na agresora – zkoušky, testy nebo výběrová řízení, kde se agresor potřebuje „odreagovat“ a s narůstajícím stresem se zintenzivňuje i šikana. S obětí bývá manipulováno, začne dělat pro agresora různé činy jen aby se vyhnula napadení ať fyzickému či verbálnímu. Dalším obraným mechanismem bývá útěk od strachu což vyúsťuje v záškoláctví a úpadek v docházce.

Vytvoření jádra : Toto stádium se projevuje silným ovlivněním kolektivu agresorem. Dochází k němu když předešlá stadia jsou ignorována. Agresoři si zde začínají ovědomovat že jejich chování je pedagogy přehlíženo a zůstává nepotrestáno. Začínají tak silně ovlivňovat neutrální jádro kolektivu ve svůj prospěch pomocí výhružek typu : Pokud nejsi na naší straně, dopadneš jako on !

V této fázi začínají být agresori na šikanování závislí, dodává jim to pocit kontroly nad ostatními.

Vytvoření norem : Čtvrté stádium šikany se projevuje hlavně tím že i ti kteří původně šikaně jen přihlíželi začnou sami aktivno-pasivně šikanovat. Začínají vymýšlet jak se zavděčit původnímu agresorovi jen aby náhodou neskončili také jako oběť. Také zde dochází k úplné kapitulaci oběti agresorovi. Šikanovaný jedinec či skupina se stávají závislí na šikaně a zcela příjemnou svojí roly v kolektivu, někteří dokonce začnou brát agresora jako svého přítele či kamaráda. Další charakteristickým znakem pro tuto fázi je rozdělení třídy na „nadřazené“ a „podřazené“.

Totalita : V posledním stádiu již agresor má absolutní moc nad kolektivem. Nic mu již nebrání, všichni jeho chování brání, včetně oběti. Toto stádium je zcela neřešitelné na interní bázi, je tedy nutné kolektiv úplně rozpustit. V tomto případě již nepomůže změna třídy ale je nutné úplné odloučení oběti a agresora od kolektivu. Toho se většinou dosáhne změnou školy a přesun do jiné lokality. Je doporučeno vyhledat psychologickou pomoc i po změně zařízení. Oběť si nedokáže představit svůj život bez šikany a dochází k vytvoření stockholmského syndromu.

3.6 KYBERŠIKANA

Tento typ šikany sice neprobíhá ve školním zařízení ale zcela jistě se zde projevuje. Kyberšikana je moderním jevem šikany která neprobíhá kontaktně nýbrž přes technologie a hlavně sociální média. Máme několik typů kyberšikany ale nejdřív je nutné vědět co vlastně kyberšikana je a kde má své hranice.

„Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), především mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy. Jedná se tedy o jednu z forem šikany“ (Martínek 2015, s.555)

Je nutné si uvědomit že ne vždy, nové technologie přináší pouze výhody. Rozmach internetu a sociálních sítí umožnil a velmi zjednodušil prakticky každému se stát agresorem protože ve virtuálním prostoru nezáleží na vaší síle, pohlaví, věku či úspěšnosti. Kyberšikana a normální šikana mají jednu věc společnou a to je cíl. Cílem obou je člověku nebo skupině ublížit či trvale ubližovat. Oba způsoby šikany se navzájem nevylučují, je však pravděpodobnější že fyzická šikana přejde v kyberšikanu než naopak. Podle studie Anti-Bullying Alliance, London si kyberšikanu zažilo až 22 % mladých lidí. Kyberšikana se od normální, fyzické šikany liší v mnoha aspektech. Jedním z aspektů je to že útočníci jsou anonymní, v reálném světě není vždy na první pohled jasné kdo je agresorem a kdo obětí, není však možné aby agresor byl zcela anonymní i pro oběť, to však není pravda pro svět virtuální. Dalším rozdílem, jak již bylo zmíněno, že nezáleží na fyzické ani psychické síle agresora, u fyzické šikany často bývá agresor fyzicky zdatnější, to vyvolává u oběti strach a pocit bezmoci. Tento pocit se projevuje i u kyberšikany, je však z úplně jiného důvodu. To nás přivádí k dalšímu rozdílu a to je místo a čas kdy se šikana odehrává. Fyzická šikana, hlavně u studentů, se většinou odehrává v prostorách školy, oběti mohou dojít až do takového psychického napětí že se škole začnou vyhýbat jen aby nemuseli čelit násilí. U kyberšikany se útoky, psychické charakteru, mohou odehrávat kdykoliv a většinu času je nejde jakkoliv predikovat. Jelikož je většina mladých lidí neustále připojena k síti, útok na oběť může být odkudkoliv a prakticky kdykoliv se agresorovy zachce. Toto vytváří u napadeného pocit bezmoci. Kolikrát není ani útočeno přímo na oběť pomocí nadávek ale spíše na její sociální reputaci mezi vrstevníky. Proto asi nejhorším faktorem na kyberšikaně je to že

oběť samotná nemusí být připojena k jakékoliv sociální síti či internetu obecně, agresorovy stačí šířit pomluvy v kolektivu kde se napadený nachází, už to se dá počítat za kyberšikanu. Jak bylo již zmíněno, je rovnou několik typů kyberšikan. Každá se charakterizuje svým vlastním cílem a můžeme jí určit podle motivů agresora a co za metodu používá.

Dalšími typy kyberšikan jsou:

Kyberstalking : Posílání výhružných zpráv skrze několik různých internetových médií najednou.

Phishing : Ukradení internetového účtu oběti a zneužívání její identity.

Kyberbullying : Zveřejňování nepravdivého, urážlivého obsahu o oběti. Terčem těchto zpráv často bývají přátelé a blízcí napadeného.

Blogování : Používá profil agresora jakožto místo pro pomluvy a urážení oběti.

Spam : Posílání velkého množství nevyžádaných zpráv napadenému. Záměrem je oběť zahltit bezvýznamným obsahem.

Bluejacking : Zveřejňování upravených, nepravdivých obrázků oběti

Internetové soutěžení : Oběť je nucena zveřejňovat urážlivý obsah do kyberprostoru jinak je vulgárně napadena. Jedná se o formu vydírání.

Outing : Rozesílání pomluv o oběti jejím vrstevníkům

Kybergrooming : Asi nejhorší forma kyberšikan. Agresor se snaží navázat přátelský kontakt s dítětem za cílem vyvolání falešné důvěry které agresor

zneužije k vylákání oběti ke schůzce v reálném světě. Tato forma se používá hlavně k sexuálnímu napadení mladistvých.

Happy-slapping : Oběť je v této formě kyberšikany fyzicky napadena agresorem který si situaci natáčí a potom zveřejňuje na internetových stránkách

3.7 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Rizikovým chováním se v dnešní době zabývají sociální a medicínské vědy. Je to komplexní souhrn kategorií chování které obvykle zahrnují:

1. **Interpersonální agresivní chování** : např. šikana, týrání, diskriminace, násilné chování
2. **Delikventní chování k majetku** : např. krádeže, vandalismus
3. **Rizikový životní styl** : např. kouření, pití alkoholu, užívání omamných látek, nezdravé stravovací návyky
4. **Rizikové sexuální chování** : např. nechráněný styk s rizikovými partnery, předčasné rodičovství
5. **Rizikové chování ke společenským institucím** : např. problémové chování ve školních zařízeních, předčasné ukončení studia
6. **Prepatologické hráčství**
7. **Nebezpečné sportovní aktivity**

Obecně rizikové chování také zasahuje do prostředí školy kde se může projevat jako třeba šikana spolužáků. Osoba která se chová rizikově v jednom aspektu má větší šanci že se tak bude chovat i v ostatních mezi které patří například riziková manipulace s vozidlem. Takový jedinec může ohrozit nejen sebe ale své okolí. Je tedy nutné problémové chování řešit již v útlém věku, stanovit standardy normalnosti a dát značně najevo jak by se jedinec měl chovat vůči společnosti. (Miovský, 2010)

Preventivními opatřeními rizikového chování se zabývá Národní strategie primární prevence rizikového chování. Hlavním cílem strategie je pomocí primárního systému prevence založeném na komplexním působení všech definovaných pilířů, snížit míru rizika a problémového chování mezi dětmi a mládeží.

Těmito šesti pilíři jsou:

1. **Systém** : Cílem toho pilíře je stanovit jednotlivé pojmy a standardizovat metodiku nástrojů primární prevence.
2. **Koordinace** : Cílem tohoto pilíře je nastavit jednotnou, fungující kooperaci mezi všemi subjekty které spolupracují na tvorbě primární prevence.
3. **Legislativa** : Cílem tohoto pilíře je neustálá úprava a aktualizace legislativy týkající se primární prevence a vymezení jasné terminologie.
4. **Vzdělávání** : Tento pilíř má za cíl vylepšit systém vzdělávání pedagogů v této problematice a poskytnout jim možnosti dalšího vzdělávání týkající se tématu.
5. **Financování** : Tento pilíř má zajistit stabilní financování systému primární prevence který spravuje MŠMT
6. **Monitoring, hodnocení, výzkum** : Poslední pilíř zajišťují distribuci nových informací z výzkumů problematiky primární prevence.
(MŠMT, 2019)

4 METODIKA

Ke zpracování teoretické části byly použity internetové zdroje, odborná literatura a právní legislativa. Data k praktické části byla získána za pomoci nestandardizovaného, strukturovaného, dotazníkového šetření. Pro sběr a vyhodnocení dat byla použita aplikace Sruvio. Dotazník byl rozeslán na náhodná středoškolská zařízení po celé české republice a je zcela anonymní. Struktura dotazníku se skládá z 10. otázek které jsou rozdělené do tří skupin. 1. skupina otázek rozřazovací (otázky 1-3), 2. skupina otázek byla zaměřena na agresi mezi studenty z pohledu učitelů (otázky 4-9) a poslední 3. skupina otázek obsahuje pouze jednu, 10. otázku, která je otevřeného charakteru a zaměřuje se na osobní zkušenosti učitelů s napadením ze strany studentů.

4.1 POUŽITÉ METODY ANALÝZY A JEJICH ZOBRAZENÍ

Jak bylo již uvedeno, data byla anonymně získána od učitelů středních škol. Byla vyhodnocena a vyobrazena pomocí aplikace Survio do procentuálně uvedených grafů které budou zobrazeny dále v práci. Pro základní statistické údaje jako průměr a medián byl použit program Microsoft Excel. Data z poslední, 10. otázky budou pouze uvedena a rozdělena do podskupin.

5 VÝSLEDKY

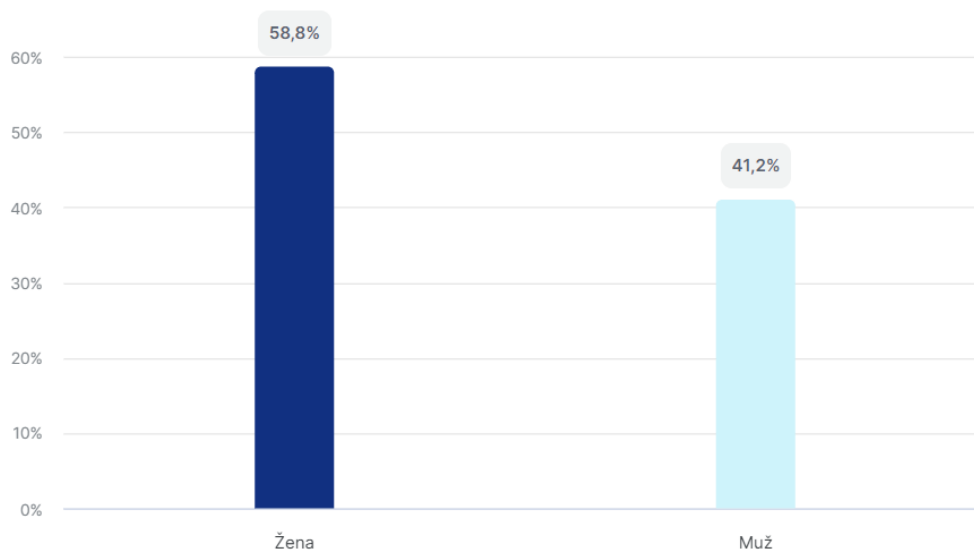
V podkapitolách této části budou detailně rozebrány výsledky již zmíněného, strukturovaného dotazníku. Dotazník byl rozeslán mezi učitele na středních školách po celé České republice a jeho vyplnění bylo zcela anonymní. Pro účely přehlednosti jsem dotazník rozdělil do tří skupiny, které jednotlivě budu popisovat za pomoci grafů a tabulek. Po vyhodnocení uvedených výsledků by nám měl vyjít nejčastější projev agrese mezi studenty.

5.1 SKUPINA 1. – OTÁZKY ROZŘAZOVACÍ

V této podkapitole se nachází první tři otázky dotazníku. Otázky jsou obecného charakteru, nespecifické k tématu ale dovolují nám vzdáleně určit skupinu osob na které byl tento dotazník mířen a zároveň ponechat možnost anonymity.

1. Otázka

1. Jste muž nebo žena ?

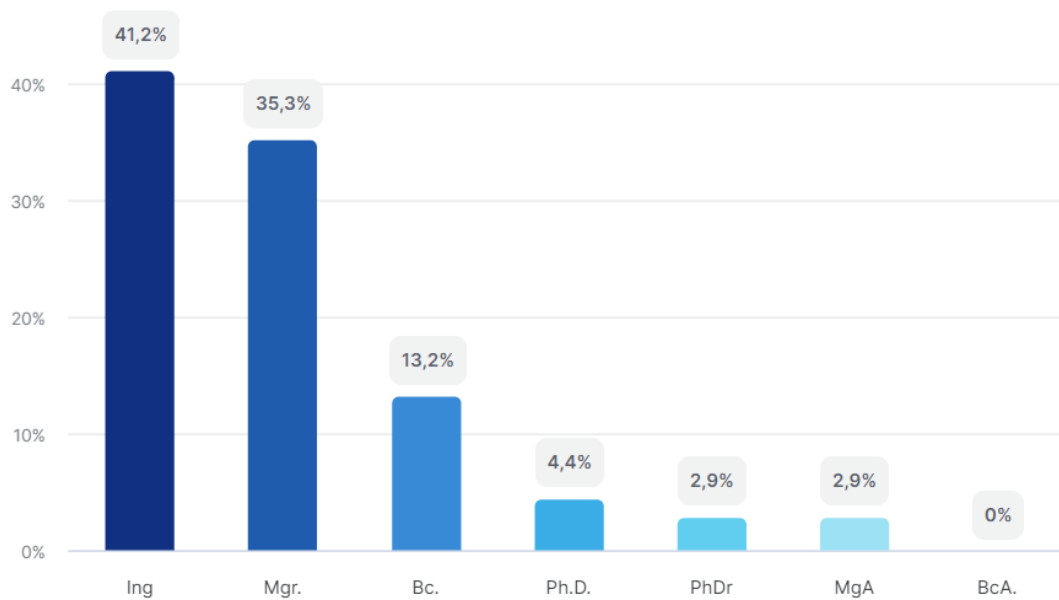

Obrázek 1.

První otázka byla zaměřena na pohlaví, i když je známo že v učitelské profesi převažují ženy. Odpovědi nám ve výsledku pomohou přesněji určit skupinu které se tato tematika týká.

2. Otázka

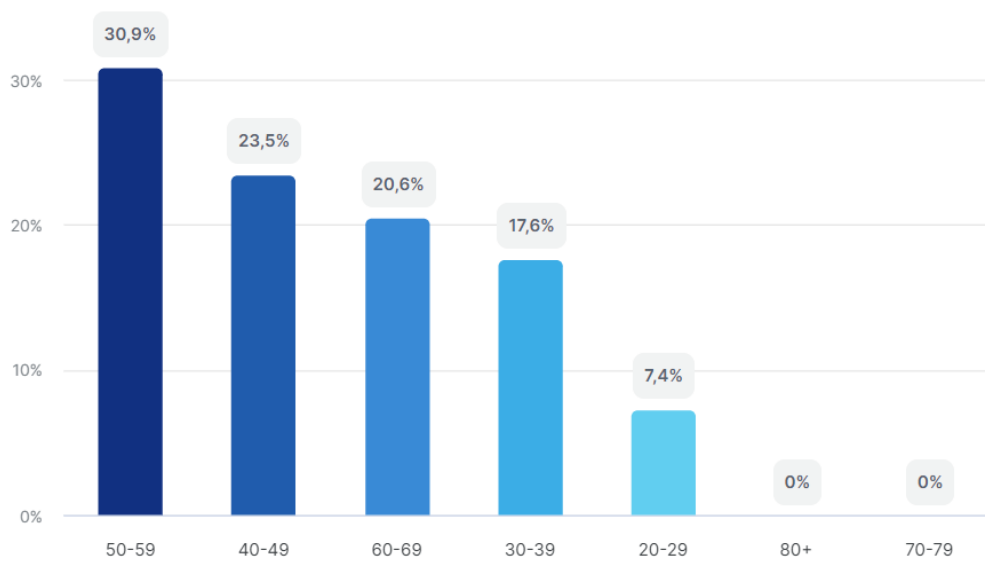
2. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání ?

Obrázek 2.

3. Otázka

3. Kolik vám je let ?

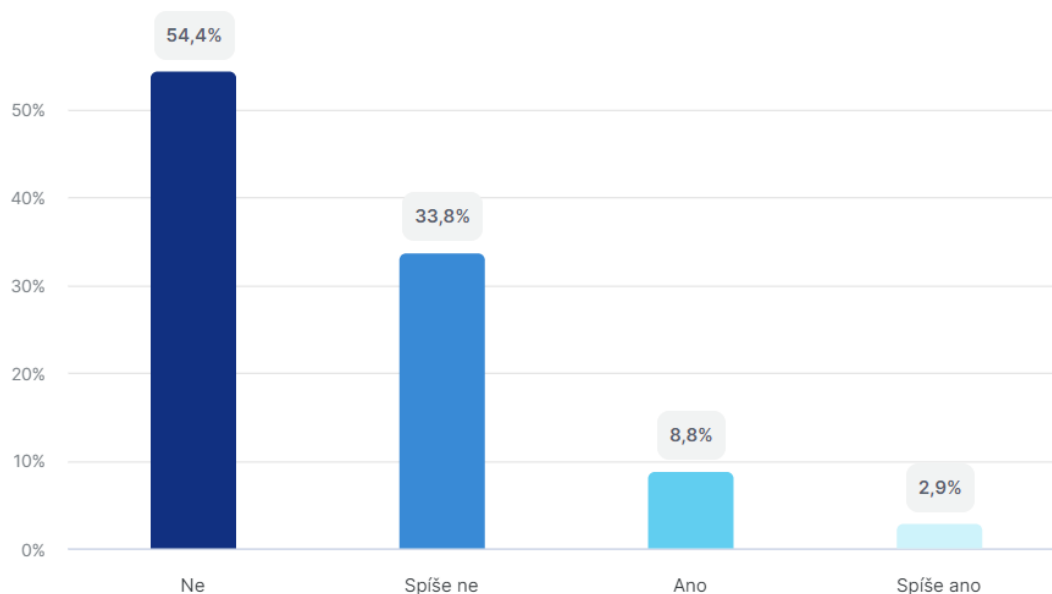
Obrázek 3.

Otázka 2. a 3. jsou si nepřímo rovny. Tím je myšleno že s věkem se často zvedá i nejvyšší dosažené vzdělání. S těmito hodnotami se spojují i získané zkušenosti z výuky na školách. S léty praxe se zvedá pravděpodobnost setkání se s agresí ze mezi studenty.

5.2 SKUPINA 2. – OTÁZKY INFORMATIVNÍ

4. Otázka

4. Byl/a jste vystaven/a agresí ze strany žáků ?

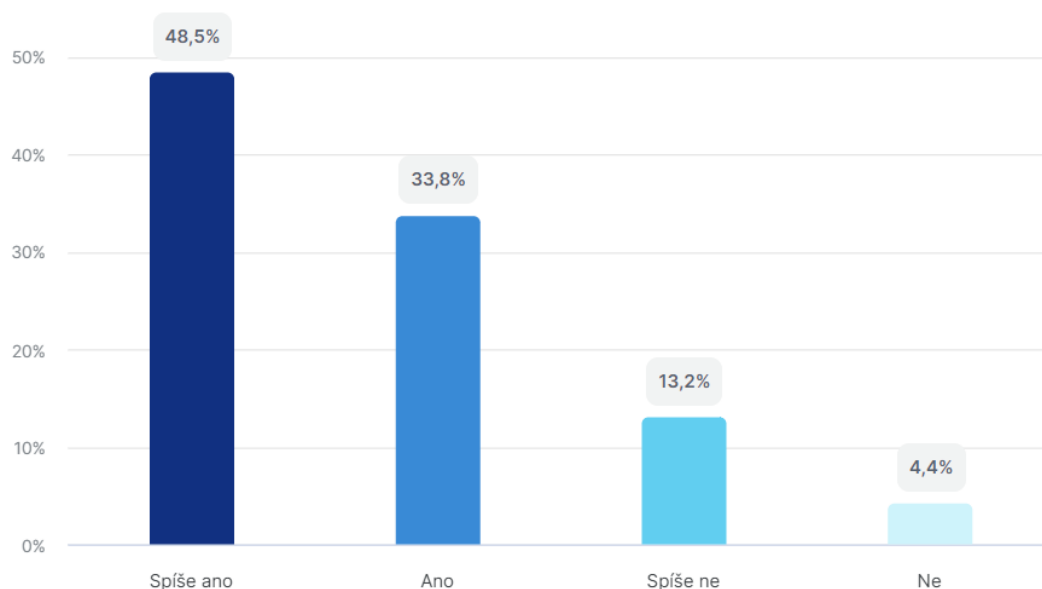

Obrázek 4.

Z otázky číslo 4. bychom mohli usoudit že případná agrese ze strany žáků vůči kantorům je minimální. Pouhých 11,7 % zúčastněných odpovědělo že byly vystaveni agresí, musíme však brát v potaz že agresí či napadení obecně můžeme dělit na verbální a fyzickou, z toho verbální napadení není zdaleka tolik zaznamenáváno a kolikrát úplně opomíjeno. Na toto rozdělení se dále zaměří otázka č. 10.

5. Otázka

5. Myslíte si že je vaše škola dostatečně zabezpečena ?

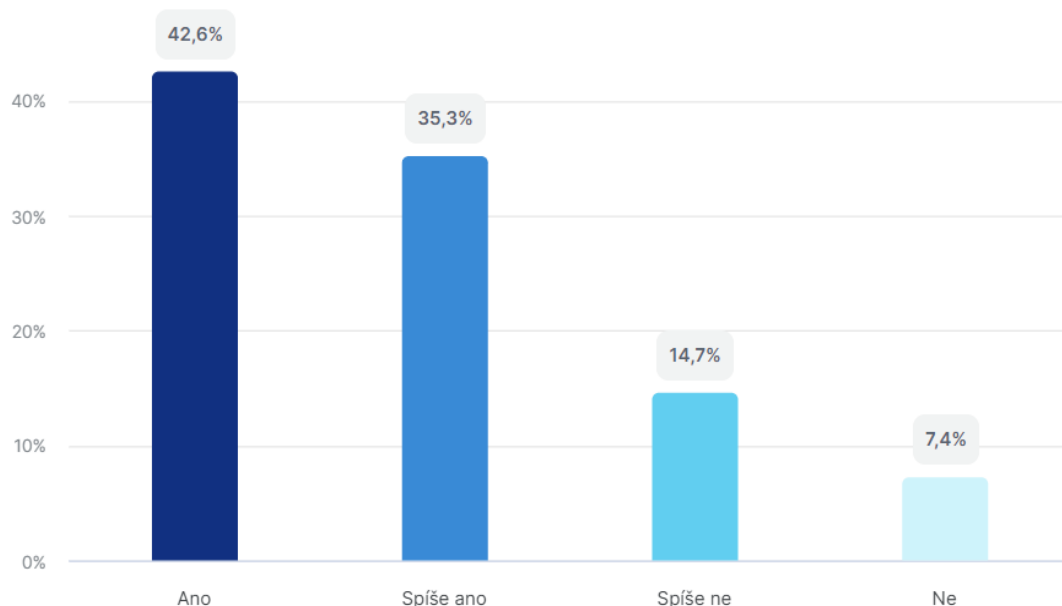

Obrázek 5.

Většina pedagogů se domývá že jejich školské zařízení je chráněno dobře. Většina středoškolských zařízení má nějakou úroveň objektového zabezpečení. Tímto často bývá ACS (systém kontroly vstupu) používaný u hlavního vchodu, tato kontrola je zřízena kartou, či jiným omezovači vstupu, kterou nosí každý student u sebe a bez které se do objektu nedostane. Tento systém však zabraňuje vstupu pouze osobám bez klíče či karty ale vůbec nechrání objekt před osobou která tímto kontrolním zařízením disponuje.

6. Otázka

6. Znáte poplachový plán školy ?

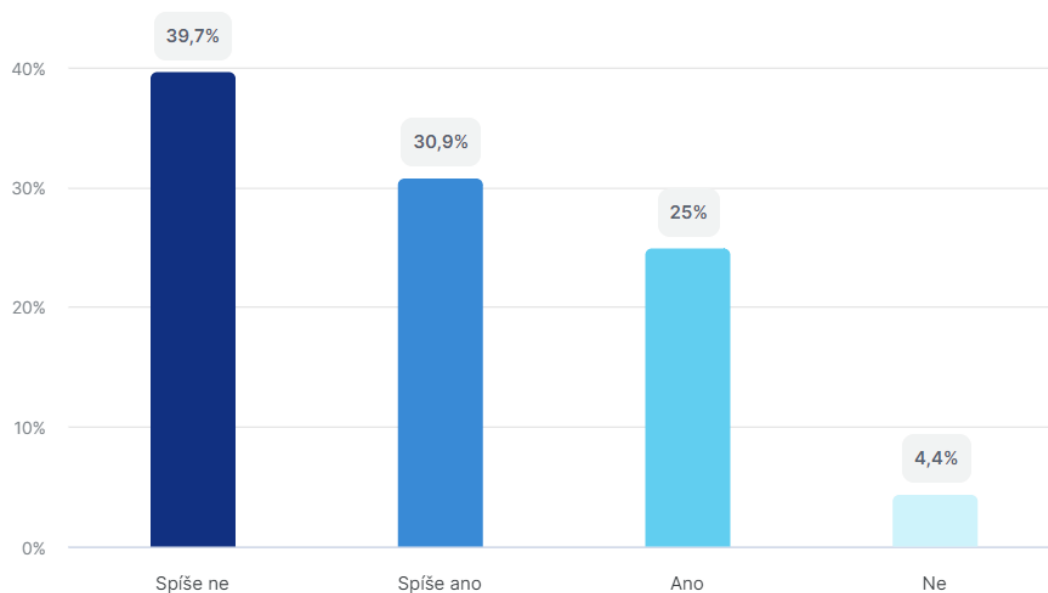

Obrázek 6.

V posledních letech můžeme potvrdit že hrozba teroristického útoku na měkké cíle stále roste. Mezi měkké cíle patří právě i školská zařízení proto je potřeba znát poplachový plán školy a školní řád který si každá škola upravuje sama ale má k dispozici normu ČSN 73 4400 která pojednává o bezpečnosti škol a doporučuje zabezpečení která by poplachový plán měl obsahovat.

7. Otázka

7. Myslíte si že agrese mezi žáky roste ?

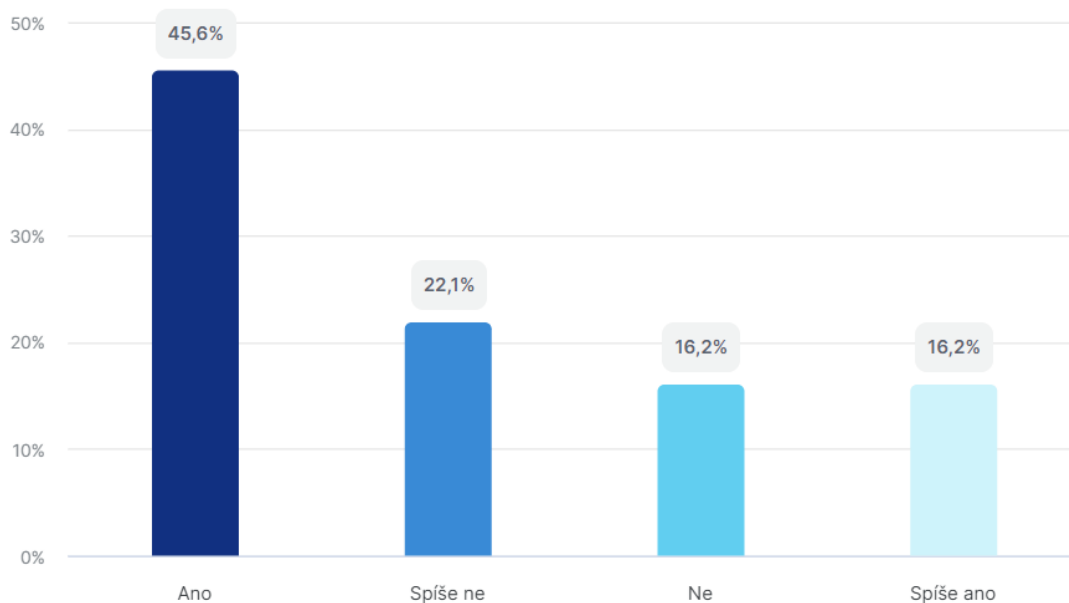

Obrázek 7.

Otázka 7. je hlavní otázkou této práce. Na první pohled bychom mohli usoudit podle odpovědí že agrese mezi studenty vlastně klesá ale když si však sečteme procenta dostaneme se k výsledku že 55,9 % učitelů si myslí že agrese mezi žáky spíše stoupá. Toto by odpovídalo i počtu útoků na školy v posledních 10 letech které přibývají jak v Evropě tak hlavně v USA.

8. Otázka

8. Byl/a jste svědkem šikany mezi studenty ?

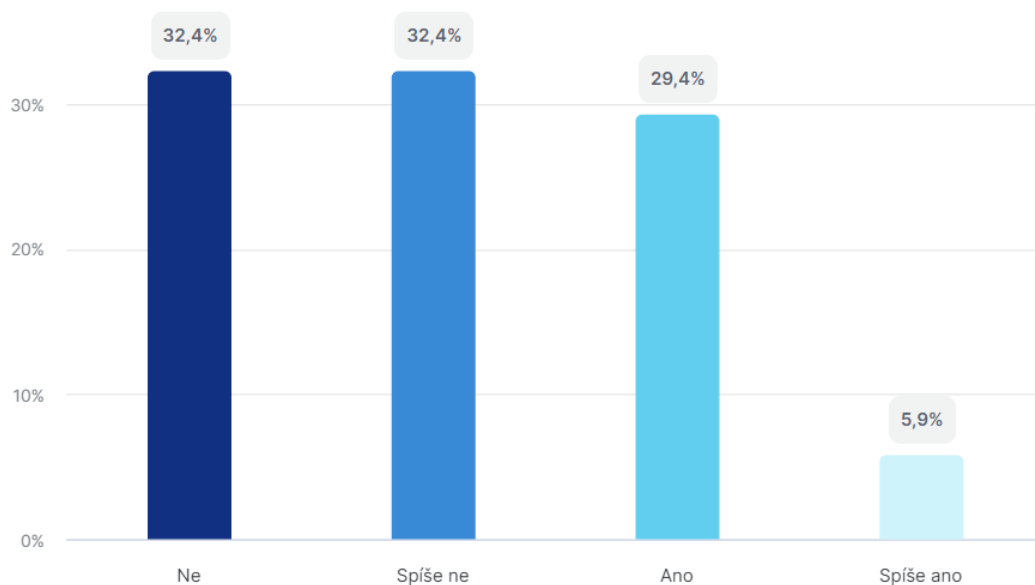

Obrázek 8.

Šikana je nedílnou součástí každé školy a je počítána za formu agrese, záleží však jak se k šikaně vedení školy a kantoři sami postaví. Pokud je ve velkém měřítku přehlížena, může vyústit v napadení. Až 45,6 % učitelů byly svědkem nějaké formy šikany mezi studenty, 61,8 % pokud připočteme i druhou odpověď pro „spíše ano“. Toto číslo může být až alarmující, jak bylo již zmíněno, šikana je také forma agresivního chování a s rostoucím počtem studentů zasažených tímto chováním roste šance ke zhoršení a vystupňování celé situace.

9. Otázka

9. Stalo se někdy na vaší škole napadení žáka či učitele ?

Obrázek 9.

Jak již bylo uvedeno v otázce číslo 8., konflikt mezi studenty či lektory může vyústit až v napadení pokud není v čas řešen. Podle uvedených hodnot tedy můžeme soudit že zhruba 1/3 všech konfliktů vy eskaluje až k verbálnímu či fyzickému útoku.

5.3 SKUPINA 3. – OTÁZKY OTEVŘENÉ

10. Otázka

Desátá otázka dotazníku byla otevřeného charakteru. Rozhodl jsem se pro to že vytvořím tabulku kde všechny získané odpovědi, ze kterých se dá usoudit typ konfliktu, roztrídím do čtyřech podskupin – Verbální/ Fyzické napadení a Napadení žáka/ Napadení učitele. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce doslovně.

10. Pokud odpověď na otázku č.9 byla ANO, můžete situaci popsat ?

Tabulka 1. Rozdělení typů napadení mezi žáky

	Verbální napadení	Fyzické napadení
Napadení žáka žákem	<ol style="list-style-type: none">1. šikana na naší škole je spíše slovní, vyčlenění z kolektivu nebo na sociálních sítích2. jednalo se o slovní napadání spolužáka nepovažují žáci za šikanu, ale za "srandu" - obojí škola řešila okamžitě po zjištění	<ol style="list-style-type: none">3. jednalo se o fyzické napadení žáka žákem v rámci odborné praxe; obojí škola řešila okamžitě po zjištění4. Šlo o rvačku mezi dvěma žáky během vyučovací hodiny.5. - napadení spolužáka deodorantem - zásah očí

		<p>6. vzájemné bitky a rvanice o přestávkách</p> <p>7. Vzájemné fyzické napadení mezi žáky.</p> <p>8. Skupina studentů rozbila hubu jednomu studentovi.</p>
--	--	---

Tabulka 2. Rozdělení typů napadení mezi žáky a učiteli

	Verbální napadení	Fyzické napadení
Napadení učitele žákem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jedná se o verbální hrubé útoky na vyučujícího 2. Osočení 70letého kolegy ze sexuálního obtěžování - žákyně obvinila kolegu, že jí zírá při hodině do výstřihu - kolega okamžitě odstaven mimo službu na dobu dvou týdnů kde se ukázalo že obvinění bylo nepravdivé 3. Jedná se o verbální hrubé útoky na vyučujícího 4. slovní útoky na pedagoga v průběhu hodiny, to samé ze strany zákonných zástupců 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žák hodil PET lahev po učiteli. Agrese byla vystupňována. 2. V dílnách napadení učitele

Jelikož odpověď na otázku byla dobrovolná tak z 50 nasbíraných dotazníků pouze 21 zúčastněných na tuto otázku odpovědělo. Z těchto odpovědí jsem vyloučil ty ze kterých nebylo jasné o který typ napadení se jedná. I přes nízký počet odpovědí vyplývá že pokud se jedná o napadení učitele, bývá většinou verbální naopak napadení žáka žákem bývají často fyzického charakteru. To však může zakrývat skutečnost plynoucí z jedné z odpovědí a to je že verbální napadení žáci nepovažují za šikanu ale za „srandu“ takže tyto případy nejsou často vůbec nahlašovány.

5.3.1 SHRNUTÍ

Provedené dotazníkové šetření uvádí že většina učitelů se s různou formou agrese již potkala. Agrese vůči pedagogům samotným je spíše verbálního charakteru a pouze malé množství pedagogů se setkala s fyzickým napadením ze strany studenta. Tomuto odpovídají i statistiky z průzkumu „Agresivita na školách“ z roku 2011 který provedla společnost ČEPROS.

Tento průzkum uvádí že:

- 63 % učitelů se setkala s nějakou formou kyberšikany
- 56 % učitelů registruje denně projevy agresivity mezi žáky navzájem
- 48 % učitelů zažilo hrubou slovní agresivitu žáků vůči své osobě
- 4,4 % učitelů má zkušenost s fyzickou agresivitou žáků vůči jejich osobě
- potřebu zvýšit informace a sociální dovednosti při zvládnání agresivity žáků uvedlo 30 % učitelů

– 56 % učitelů by ocenilo větší podporu ze strany vedení školy (Csémy, 2014)

5.4 PREVENCE

5.4.1 JAK PRACOVAT S AGRESIVNÍMI STUDENTY

Odhalování a kategorizování násilného chování v raných stádiích je jedním z nejlepších způsobů jak zamezit eskalaci celé situace. Psychologická pomoc ze strany pedagoga může této eskalaci zabránit, proto však musí učitel znát jak s agresí a agresivními jedinci v kolektivu pracovat protože pokud je pomoc neúměrná nebo špatně použita může celou situaci zhoršit. Pokud se v kolektivu vyskytuje student který již vykazuje známky agrese jak verbální tak fyzické, je na učiteli aby situaci začal jednat. Nejrychlejším způsobem jak tento případ řešit je kontaktováním rodičů či zákonných zástupců. Pedagog však musí být připraven na to že rodiče studenta nemusí tuto situaci brát vážně a při nejhorším být také sami agresivní při obraně svého dítěte. I tyto scénáře se bohužel stávají a potom je nutné aby se učitel co nejrychleji a neodkladně obrátil na vedení školy. Vedení školy by mělo celou situaci projednat a navrhnout případné další kroky které se budou odvíjet od závažnosti. Mezi tyto kroky patří: různé stupně napomenutí, vytvoření individuálního výchovného plánu, přiřazení osobního asistenta a návrh konzultace s pedopsychiatrem.

K zamezení výskytu těchto případů je nejdůležitější sociální vzdělávání celého kolektivu třídy. Je nutné aby učitelé nepřehlíželi už sebemenší příznaky násilí mezi dětmi ať je jakéhokoliv charakteru. Učitel by měl být schopný v kolektivu vymáhat důsledné dodržování kázně a školních pravidel. Každý student co tyto pravidla poruší by měl čelit trestu aby bylo dáno najevo že toto chování není normální a nebude tolerováno. Právě bagatelizování takového projevu často vede k normalizaci násilí mezi dětmi. Je však nutné podotknout že tresty by měli

být přiměřené situaci a je i také nezbytné aby byly vyzvednuty všechny pozitivní projevy řádného chování kolektivu. Pokud se tyto podmínky dodrží vzniká třídní kultura která povzbuzuje řádné chování a nastoluje meze kterými se celá třída musí řídit. (Mertin, 2021)

5.4.2 DOKUMENTY PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ

Problematika aktivního střelce je zcela řešena Policií ČR. Je však nutné, abyste se s tímto fenoménem, který rozhodně není produktem dnešní doby, seznámili, neboť informovanost v této oblasti je nezbytnou součástí tvorby bezpečnostního povědomí pedagoga. (Kovaříková, 2020) Je tedy si nutné uvědomit že bezpečnost školy nezávisí pouze na systémech kterými škola disponuje ale také na jejich zaměstnancích. Pro každé školní zařízení budou preventivní kroky vypadat jinak kvůli rozdílnosti zázemí ve kterém se škola nachází. Pro přesné návrhy preventivních opatření bych tedy doporučil názor profesionála na objektovou bezpečnost. Existují však metodická doporučení které vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jakožto reakci na útok ve Žďáru nad Sázavou v roce 2014. Tyto metodická doporučení se nazývají Minimální standard bezpečnosti a obsahuje technická, fyzická a personální doporučená opatření.

Zmíněná opatření se dělí na:

Personální:

1. Zajistit pedagogickou podporu pro žáky a udržovat neustálý dohled nad jejich chováním či jeho změnami skrze celé studium
2. V případě oznámeného nebezpečí škola může požádat o zesílení ostrahy za pomoci městské policie, státní policie nebo bezpečnostních agentur

Organizačně-technická:

1. Zajistit jeden vchod přizpůsobený pro vstup a kontrolu žáků, zaměstnanců a jiných povolených osob který je zabezpečený proti násilnému vniknutí.
2. Omezit průchod ostatními vstupy do zařízení pouze na zaměstnance
3. Kontrolovaný průjezd do školních prostor a na zaměstnanecké parkoviště
4. Všechny osoby žádající o vstup do budovy by měli být evidovány a kontrolovány
5. Všechny užitkové prostory jako kotelny, sklepy a úschovny by měli být uzamčeny a přístupné pouze s dozorem zaměstnance

Průzkumu České školní inspekce z roku 2014 která byla provedena na 57 % všech školských zařízení evidovaných v rejstříku škol uvádí že nejběžnějším zabezpečením škol bývá omezený vstup u vchodových dveří využívající různé systémy přístupových zařízení. *Na středních školách a konzervatořích jsou nejběžnějším technickým zabezpečením zamčené dveře se zvonkem (83,3 %). Oproti základním a mateřským školám využívají střední školy častěji kamerové systémy a zejména elektronické karty/čipy. Tato technická zabezpečení jsou využívána v 48,1 %, resp. 49,1 % škol. Technické zabezpečení nebylo zjištěno v 2,7 % středních škol. (Česká školní inspekce, 2014, s.4)* Je však nutné podotknout že tento systém bývá také často jediné zabezpečení kterým škola disponuje. Dále skoro polovina středních škol má ještě kamerový systém. Z personálního hlediska skoro všechny školy mají pedagogický či aspoň zaměstnanecký dohled nad studenty a nějakou formu

psychosociální pomoci ze strany pedagogů ale využití bezpečnostních agentur pro navýšení ostrahy bylo skoro nulové.

Dalším opěrným dokumentem pro zabezpečení škol je norma ČSN 73 4400 – „Prevence kriminality - řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení“ která vešla v platnost dne 1.9.2016. Zpracovala jí Technická normalizační komise a obsahuje doporučení pro bezpečnostní opatření. Za účelem přehlednosti nechalo Ministerstvo vnitra s pomocí Asociace bezpečná škola zpracovat metodiku pro uvedení normy do praxe. Metodika by měla pomoc školám určit a zhodnotit hrozící rizika ale i tento několika stránkový manuál upozorňuje na nevhodné vyhodnocení rizik bez pomoci odborníka.

Podle uvedené normy by bezpečnostní prvky školy měli obsahovat:

1. Kamerový systém

2. Dohled nad docházkou a chováním žáků

3. Zajištění objektu před vniknutím cizích osob

4. Protipožární zabezpečení

Dále metodika ukazuje jak identifikovat hrozby pomocí vlastní analýzy ale také doporučuje využít služby specializovaného, bezpečnostního auditu který se touto problematikou zabývá. Manuál klade velkou důležitost na školení jak studentů tak hlavně zaměstnanců v problematice bezpečnosti.

Dalšími pomocnými dokumenty pro zabezpečení školy a získání informací o předešlých mimořádných událostech ve školách mohou být :

1. **Videostop Gun violence warning signs** : od Sandy Hook PROMISE

Video je dostupné na několika internetových platformách a apeluje na studenty ale také na jejich učitel aby si všímali svého okolí a že často se dá útok předvídat.

2. **Videostop Utíkej, schovej se, bojuj!** : od PČR

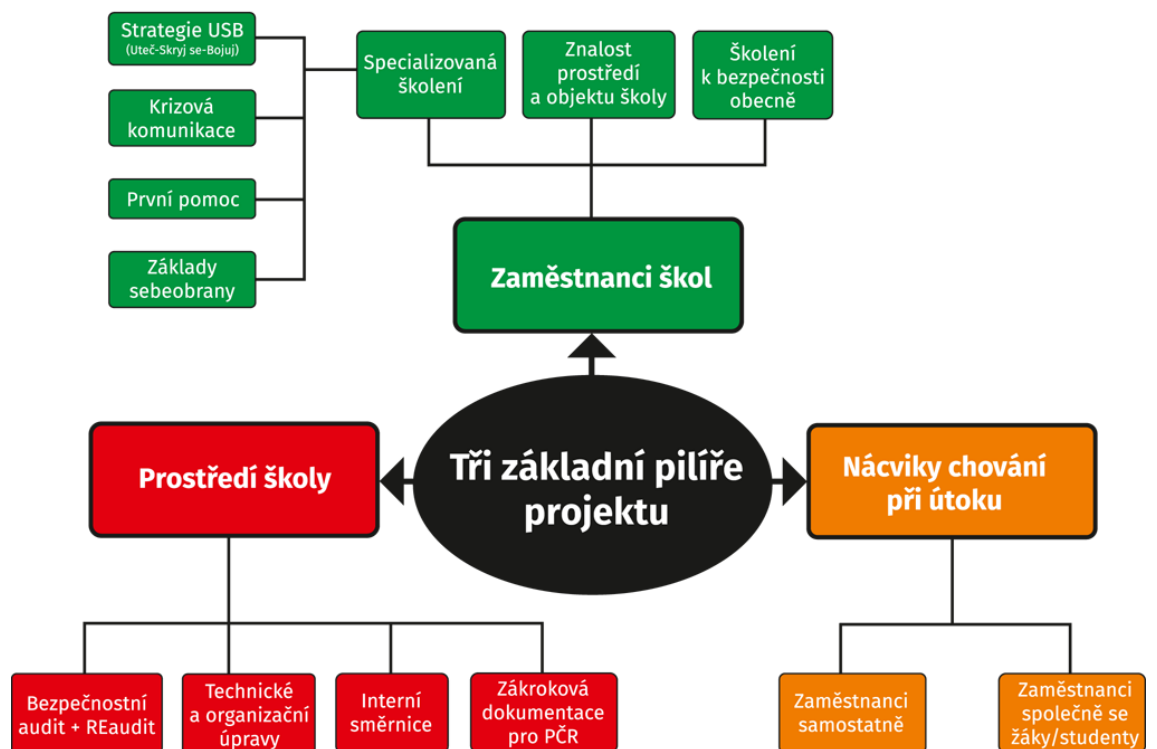
Videostop není mířený přímo na prostory školy. Popisuje obecný útok aktivního střelce a jak se v této situaci má člověk zachovat. Videostop uvádí několik možností jak se vyvarovat zbytečnému nebezpečí při útoku. První možností je snaha o to utéct do bezpečné vzdálenosti od útočníka, zdali je to možné. Pokud se nacházíme v bezpečné vzdálenosti měli bychom varovat ostatní osoby před nebezpečím a také vyrozumět Policii České republiky. Druhou možností je se schovat. Pokud není možnost utéct, co nejrychleji zablokujte či zamkněte dveře, skryjte se za pevnými předměty, ztište si telefon a snažte se být co možná nejvíce potichu dokud na místo nepřijde PČR. Pokud to situace dovolí, volejte na číslo 158. Poslední možností je boj s útočníkem. Toto je nejzazší možnost ke které by se mělo uchýlit pouze pokud je váš život v přímém ohrožení. Snažte se veškerou silou zneškodnit útočníka. Když na místo dorazí police, jednejte klidně, ruce držte viditelně nad hlavou a dbejte dalším pokynům. Policie má v tu chvíli za úkol zneškodnit útočníka, nebraňte jednotkám v cestě a vyvarujte se divoké gestikulaci. Po zneškodnění útočníka pomoc raněným poskytuje ZZS. (Penc, 2017)

3. **Projekt Ozbrojený útočník ve škole** : který zprovoznil Jihočeský kraj

Projekt staví celou strategii na třech pilířích : Zaměstnanci školy, Prostředí školy a Návuk chování při útoku. Popisuje jak by se učitelé a žáci měli zachovat při útoku, jak by měla vypadat cvičení a prostory školy s cílem co nejvíce zajistit bezpečnost. *Cílem projektu je realizace uceleného souboru*

preventivních opatření, která povedou ke snížení pravděpodobnosti výskytu hrozby útoku ozbrojeného útočníka ve školním prostředí a zvýšení schopnosti zaměstnanců školy na tuto krizovou situaci účinně a správně reagovat, a zmírnit tak dopady možného útoku. (Jihočeský kraj, 2017, Projekt: Ozbrojený útočník ve škole)

Strategie ochrany měkkých cílů ve škole

Obrázek 10. strategie ochrany měkkých cílů

Pro maximální efektivnost projektu musí být všechny tři pilíře navzájem propojeny. Teprve při vzájemné spolupráci poskytují komplexní zabezpečení.

Prvním pilířem jsou zaměstnanci : zaměstnanci školy jsou ti na které dopadá při útoku zodpovědnost za studenty z důvodu dlouholeté praxe v prostorách školy a lepšímu logickému myšlení. Projekt se zaměřuje na vyškolení zaměstnanců pro případ útoku a krizové situace s ním spojené. Pedagogové jsou

při školení vystaveni stresovým situacím, jsou obeznámeni s celým prostorem školy a jsou jim poskytnuty znalosti jak podat laickou první pomoc.

Druhým pilířem je prostředí školy : projekt dává velký důraz na to aby každý zaměstnanec znal perfektně objekt školy. Pro efektivní zvládnutí jakékoliv mimořádné události je nutné aby každý znal rozložení budovy, únikové východy a prostor okolo školy samotné. Dále je potřeba aby škola zabezpečila veškeré svoje vstupy proti vniknutí cizí osoby a nastavila organizační opatření které všichni zaměstnanci musí dodržovat.

Třetím pilířem Návěst chování při útoku : tento krok projektu závisí na splnění předešlých dvou. Bez synergie prvního a druhého pilíře by tento nefungoval. Je teda primárně pro školy které již seznámili své zaměstnance s rozložením objektu a povinnostmi kterým jim náleží při mimořádných situacích. Obsahem plánu jsou postupy invakuce a evakuace které je nutné aby škola zařadila do svého plánu výuky se studenty. Tyto návěsty mají za cíl ucelit získané vědomosti a připravit jak pedagogy tak žáky na možné mimořádné události. Cvičení je možné podstoupit s účastí PČR, po předchozí domluvě.

6 DISKUZE

Cílem této práce bylo nejen shromáždit užitečné informace pro pedagogy ohledně agrese dětí na školách ale také posoudit zda se situace zhoršuje či zlepšuje na bázi zkušeností učitelů. Jakožto jednoduchou odpovědí na tuto otázku by mohlo být prosté „ano, situace se zhoršuje“ dá se tak usoudit už podle statistik a zvyšující se frekvence útoků a násilného chování v prostorách škol za poslední roky. Tohoto fenoménu si může všimnout prakticky kdokoliv a ve výsledku by měl pravdu. Odpověď a hlavně řešení celé situace je však mnohem komplexnější. Pro pochopení celé situace a uvedení správných metod prevence musíme znát v čem násilí mezi dětmi tkví. Tyto informace můžeme získat pomocí forenzní psychologie obětí a agresorů a detailní prostudováním případů napadení ve školách jak v ČR ale také v zahraničí.

Násilné chování vždy plyne z různých projevů agrese. Agrese a agresivita jsou velmi často používané a zaměňované pojmy, mají však různé definici. Každý z nás má různé agresivní pudy, agrese samotná se projevuje v širokém spektru našeho chování a ne všechno co z ní plyne je pro nás špatné. Trocha agrese nám často může pomoci k dosažení našich cílů je však nutné si uvědomit že u každého člověka se projevuje jinak, v jiné míře a různě často. Tomuto jevu se říká agresivita, jsou to naše pohnutky, postoje a pohotovost k agresivnímu chování. Bohužel agrese, pokud je nepřiměřená, se často projevuje jako násilí buď k objektu či člověku. Důvod proč tyto informace uvádím je že agresivní chování je u dětí velmi časté, hlavně v průběhu dospívání může rapidně klesat či stoupat míra agresivity v závislosti na svém okolí. Pokud jsou tyto projevy chování v kolektivu dětí dostatečně dlouho ignorovány může přejít náhodné agresivní chování jedinců až v systematickou kolektivní šikanu vybrané oběti. Právě u dlouhodobých obětí systematické šikany, kdy oběť vidí všude kolem sebe jen bezpráví a svůj vlastní život bere jako méněcenný, se může stát že pod vysokým mentální stresem se oběti úplně obrátí osobnost a z mírumilovného člověka se

stane osoba schopná ublížit ostatním. Tyto situace mohou vy eskalovat až v napadení spolužáků či učitelů a často končí tragicky. Tímto bych chtěl apelovat na pedagogy aby se neodvraceli od projevů šikany v kolektivu. Dlouhodobá šikana ve třídě může u dospívajících dětí pozměnit celé vnímání společnosti a je tak značným problémem. Vždy by tento problém měl řešit někdo z kolektivu ve kterém se nachází a tak často připadá tento úděl třídnímu učiteli který by se ve třídě měl vyznat a pozorovat možné změny v chování. Vždy je tento problém lepší řešit dříve než později protože z určitých stupňů šikany již není cesty zpět.

Ne každé projevy násilí ve školách jsou důsledkem šikany, některé z nich nejsou ani zapříčiněny studenty. Jsou to případy jako z roku 2014 kdy mentálně nemocná žena vnikla do budovy základní školy a napadla zde tři studenty. Jeden ze studentů, čtrnáctiletý mladík napadení nepřežil, další dvě studentky odvezla záchranná služba do nemocnice. Na tomto případě lze potvrdit nepřiměřené zabezpečení školních prostor které popisuje průzkum ČŠI: Bezpečnost na školách který uvádí že ve většině případů jediným zabezpečovací systémem kterým škola disponuje jsou vstupní dveře opatřené zámkem různého typu. Průzkum také uvádí že pouze třetina ze všech základních registrovaných škol disponuje kamerovým systémem, na rozdíl od středních škol kde skoro polovina tento systém má a používá. Dalšími důvody projevu násilí může být radikalizace dětí. Tomu tak bylo u případu z roku 2011 kde student napadl pracovníci školy tupým předmětem a když se ho podařilo zastavit tak tvrdil že to udělal v zájmu České republiky a že je členem „organizace“. Šlo tedy o radikalizaci jedince, neví se kým nebo jak k ní došlo ale je možné usoudit že přes internetové platformy a sociální media kde je tento jev čím dál častější.

Projevy násilí na školách nejsou zdaleka ojedinělé pro ČR. Ba naopak tuto problematiku je možné sledovat po celé Evropě a hlavně na území Spojených států amerických. Statistika deníku EducationWeek uvádí že od roku 2018

proběhlo na území Spojených států k více jak 163 případů napadení kde byl aspoň jeden z účastníků zraněn. Jedním z těchto případů byl útok na Stoneman Douglas Highschool v roce 2018, kde devatenáctiletý chlapec zranil 34 osob, 17 z nich na místě poraněním podlehl. U studenta bylo dlouhodobě možné sledovat agresivní a násilné chování kvůli kterému byl i těsně před útokem ze školy vyloučen. V Evropě tyto útoky nejsou zdaleka tak časté a nemívají tolik obětí ale i zde můžeme sledovat nárůst v posledních letech. Jedním však z nejvíce zdrcujících případů je již více jak 20 let starý útok na německé gymnázium Guntenberg kde v roce 2002, bývalý student, zastřelil 16 osob z toho byla většina učitelé ale také dva další studenti a jeden zasahující policista.

Z uvedených příkladů útoků ve školních prostorech a hlavně ze zkracujících se intervalů mezi nimi bychom mohli jednoduše usoudit že se situace opravdu zhoršuje. Chtěl jsem si tuto dedukci potvrdit a zeptat se učitelů středních škol jak oni vnímají agresi mezi studenty při výkonu své práce. K tomuto jsem použil strukturovaný, anonymní dotazník který jsem rozeslal na střední školy po celé České republice. Dotazník se skládal z 10 otázek které jsem rozdělil do tří skupin. První skupina, otázky 1-3, byla mířena na identifikaci tázané skupiny bez toho aby narušovala anonymitu dotazníku. Druhá skupina, otázky 4-9, měli za úkol zjistit jak často a zdá vůbec se pedagog setkává s projevy násilí, agrese či šikany u něj na škole a zda ví jak jednat v situaci kdy dojde k napadení. Poslední skupina, otázka 10. měla stejný cíl jako předešlá skupina byla však otevřeného charakteru kde respondent mohl uvést své osobní zkušenosti. Z dotazníkové šetření vyplynulo že většinou respondentů byly ženy mezi roky 50-59. Většina také popisuje že se s šikanou mezi žáky setkala ale nemyslí si že agrese samotná mezi studenty roste. Tomuto však neodpovídají výsledky 9. otázky která se ptá zda se u učitele na škole stalo někdy napadení studenta či pedagoga. Na tuto otázku 32,4 % odpovídá že „spíše ano“ a dalších 29,4 % odpovídá pouze „ano“. Můžeme tedy usoudit že přes 60 % pedagogů se setkala ve škole s projevem

násilí. Poslední otázka potom dále rozvádí s jakým typem agrese se učitelé nejspíš mohou potkat. Z výsledků můžeme vyvodit že agrese mířená na pedagogy je většinou verbální ale mezi studenty je naopak fyzická. Je však nutné podotknout že verbální agresi děti mezi sebou většinou vůbec za agresi nepovažují a berou jí za normální. Co je na těchto výsledcích zvláštní je že pokud je srovnáme s případy minulých let tak si zcela odporují. U většiny případů v ČR kde došlo napadení ve školách které řešila policie je obětí fyzického násilí právě učitel. Případy kde jsou obětmi studenti většinou bývají napadením cizí osoby v prostorách školy. Je však zcela možné že u některých zaznamenaných případů z minulých let bylo nejdříve násilí verbálního charakteru ale situace časem vy eskalovala k fyzickému napadení.

Jelikož se s touto problematikou potýká mnoho vyspělých států bylo na ní vypracováno mnoho užitečných dokumentů podle kterých se školy mohou řídit při zavádění preventivních opatření. V ČR jich vyšlo rovnou několik například Projekt: Ozbrojený útočník ve škole který zpracovává a updatuje Jihočeský kraj, dále Bezpečnostní zpráva ČŠI a v neposlední řadě Videostop: Utíkej, schovej se, bojuj od PČR. Všechny tyto dokumenty doporučují metody, způsoby a opatření proti násilí ve školách nebo proti útoku obecně. Všechny z nich popisují jak by prostory školy měli být zabezpečeny a jak by se zaměstnanci a studenti měli chovat pokud k útoku dojde.

Osobně se mi problematika násilí na školách zdá velmi vážná a aktuální. Je zde mnoho místa pro zlepšení této situace. Všiml jsme si že většina dokumentů zaměřených na prevenci této problematiky se shoduje ve dvou bodech. Zabezpečení prostoru škol a dohled nad chováním dětí. Jak bylo již zmíněno, většina škol má pouze zámek na vchodových dveřích jako jediný bezpečnostní systém. Je však nutné si přiznat že toto nestačí. Tento typ zabezpečení funguje pouze proti cizí osobě, pokud je útočníkem někdo ze studentů tak nemá na

situaci žádný vliv a samotné bezpečnostní vchodové dveře nejsou často dostatečnou zábranou ani proti cizí osobám. Jak bylo vidět na jednom z uvedených případů který se stal ve Žďáru nad Sázavou, pokud se útočník snaží dostat do budovy brzo ráno kdy jsou dveře otevřeny nebo zde prochází mnoho dalších lidí, ať studentů či zaměstnanců, je velmi jednoduché se dovnitř dostat bez vyvolání velkého rozruchu. Myslím si tedy že bezpečnostní dveře by neměli být nikdy plně otevřeny, každý student by měl být vybaven klíčem různého typu který ho do budovy pustí a ještě bych doporučil vybavit vchodové prostory CCTV systémem který bude kontrolován v reálném čase při příchodu a odchodu velkého množství osob. Tato doporučení jsou však velmi obecná a nemusí fungovat na každém objektu. Pro maximální účinnost těchto opatření je nutné aby si každá škola pozvala experta který prostor důkladně zmapuje. Druhý bod, dohled nad chováním studentů, je však mnohem hůře zpracovatelný. Je sice pravda že CCTV systém může i v tomto případě pomoci ale se současným stavem zaměstnanců na školách, kdy spousta zařízení je v konstantním podstavu, se zdá toto doporučení jako nerealizovatelné. Chtěl bych tedy doporučit, hlavně třídním učitelům, aby se zapojovali do kolektivu své třídy a snažili si všímat změn chování jak u jedinců tak skupiny. Je mi jasné že toto doporučení je také velmi obecné a často nemožné ale pevně věřím že spousta konfliktů na školách by se dala řešit navázáním lepších vztahů mezi studenty a vedením.

7 ZÁVĚR

Cílem práce bylo udělat soupis potřebných informací pro porozumění tématu a upozornit na problematiku agresivního chování mezi studenty. Dílčími cíli bylo uvést příklady útoků na školách ve kterých můžeme právě toto chování pozorovat, co k němu vedlo a doporučit možné preventivní opatření ke snížení počtu těchto konfliktů.

Pro splnění těchto cílů bylo provedeno dotazníkové šetření, mířené na pedagogy středních škol, které mělo za cíl získat informace o zkušenostech týkající se agresivního chování mezi žáky. Dotazník byl rozeslán na střední školy po celé České republice. Skládal se z 10 otázek, kde 7 z nich bylo zaměřeno přímo na zkušenosti s agresí, šikanou a násilným chováním mezi studenty ze strany lektorů a jak tuto situaci při práci s dětmi vnímají.

V teoretické části bylo pomocí poznatků forenzní psychologie detailně rozebráno z čeho se skládá agrese a jaký je rozdíl mezi agresí a agresivitou. Dále byl popsán jev šikany na školách, jaké jsou její známky v chování jedince i skupiny a jak různá stádia dokážou ovlivnit celý kolektiv třídy. Byly také uvedeny příklady případů, v ČR ale také v zahraničí, kde se agresivita mezi studenty vystupňovala až k napadení

V praktické části byl rozepsán již zmiňovaný dotazník do tří skupiny otázek. Otázky rozřazovací, otázky informativní a otázky otevřené. Rozřazovací skupina se skládá ze tří otázek mířených na identifikaci cílové skupiny. Otázky 4-9 jsou skupinou informativní a jejich cílem bylo zjistit jak často a zda vůbec se pedagogové na školách setkávají s agresí, násilím či šikanou a zda vědí co mají ve vy eskalované situaci dělat. V druhé polovině praktické části byla uvedeno několik dokumentů které se touto problematikou zabývá a lze podle nich zavést řada preventivních opatření s cílem zamezení násilí v prostorách škol.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

PČR – Policie České republiky

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

IZS – Integrovaný záchranný systém

FBI – Federal Bureau of Investigation (Federální úřad pro vyšetřování)

ČŠI – Česká školní inspekce

SWAT – Special Weapons and Tactics (Policejní jednotka speciálních zbraní a taktiky)

USA – United States of America (Spojené státy americké)

CCTV – kamerový systém

ČSN – Česká státní norma

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

ACS – systém kontroly vstupu

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Česká školní inspekte. *Tematická zpráva: Bezpečnost ve školách a školských zařízeních* [online]. 2014, 13 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publikace/Tematické%20zprávy/2014_Bezpecnost_ve_skolach.pdf
2. Jihočeský kraj. *Projekt Ozbrojený útočník ve škole* [online]. 2017 [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://utocnik.kraj-jihocesky.cz/?strategie-ochrany-mekkych-cilu-ve-skole-tri-zakladni-pilire-projektu>
3. KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada, 2020. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2731-8.
4. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5309-6.
5. MIOVSKÝ, Michal. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. SKÁCELOVÁ, L; ZAPLETALOVÁ, J; NOVÁK, P. Praha: TOGGA, 2010. ISBN 978-80-87258-47-7
6. MŠMT. *Národní strategie primární prevence u rizikového chování u dětí a mládeže 2019-2027*. [online] 2013. Dostupné z https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf
7. PENC, Ondřej. *Bezpečnost na školách* [online]. 5. 4. 2022 [cit. 2023-05-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/bezpecnost-na-skolach.aspx>
8. *School Shootings Over Time: Incidents, Injuries, and Deaths*. *EducationWeek* [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.edweek.org/leadership/school-shootings-over-time-incidents-injuries-and-deaths>

9. VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Terorismus a radikalizace v České republice: možnosti detekce rizikových osob*. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3126-6.
10. Zákon č. 45/2013 Sb.: *Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů*. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>
11. MŠMT. *Metodické dokumenty: Příloha č.6 Školní šikana* [online]. 2020 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>
12. *Columbine Shooting* [online]. A&E Television Networks, 25.5.2022 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/1990s/columbine-high-school-shootings>
13. ČTK. *Deník.cz: Při útoku sekerou na škole ve Švédsku zemřely dvě ženy. Podezřelý je student* [online]. 31.3.2022 [cit. 2023-05-17]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/staty-eu/utok-svedsko-stredni-skola.html>
14. CSÉMY, Ladislav. *Barrandov Základní a Mateřská škola: Průzkum "Agresivita na školách"* [online]. 15.11.2014 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.zsbarr.cz/skolni-aktuality/pruzkum-agresivita-na-skolach/>
15. MERTIN, Václav Mertin. *Jak pracovat s agresivními žáky. Řízení škol online* [online]. 16.2.2021 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/aktuality/jak-pracovat-s-agresivnimi-zaky.a-7466.html>
16. ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8640-3.
17. BAHOUNKOVÁ, Petra. *Česká televize: Lanza byl posedlý střelbou v Columbine a od dětství se vyžíval v násilí* [online]. 28.12.2013 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1056692-lanza-byl-posedly-strelbou-v-columbine-a-od-detstvi-se-vyzival-v-nasili>
18. *Sandy Hook PROMISE* [online]. [cit. 2023-05-17]. Dostupné z: <https://www.sandyhookpromise.org/who-we-are/about-us/>
19. PENC, Ondřej. *Utíkej, schovej se, bojuj!* [online]. 7.6.2017 [cit. 2023-05-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx>

20. GÁFRIKOVÁ, Eliška a Iveta NÁDVORNÍKOVÁ. *Deník.cz: Krvavé útoky na školách v ČR: osmnáct smrtelných ran i náhodná oběť nemocné ženy* [online]. 31.3.2022 [cit. 2023-05-17]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/krimi/utoky-na-ucitele-historie-prehled.html>

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Otázka :	30
Obrázek 2. Otázka :	31
Obrázek 3. Otázka :	31
Obrázek 4. Otázka :	32
Obrázek 5. Otázka :	33
Obrázek 6. Otázka :	34
Obrázek 7. Otázka :	35
Obrázek 8. Otázka :	36
Obrázek 9. Otázka :	37
Obrázek 10. Strategie ochrany měkkých cílů ve škole	48

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1. Rozdělení typů napadení mezi žáky : 38

Tabulka 2. Rozdělení typů napadení mezi žáky a učiteli : 40

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník

Otázka č.1: Jste muž nebo žena ?

- Žena
- Muž

Otázka č.2: Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání ?

- Bc.
- BcA.
- Mgr.
- Ing.
- MgA
- PhDr
- Ph.D

Otázka č.3: Kolik vám je let

- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-69
- 70-79
- 80+

Otázka č. 4: Byl/a jste vystaven/a agresi ze strany žáků ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Otázka č.5: Myslíte si že je vaše škola dostatečně zabezpečena ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Otázka č.6: Znáte poplachový plán školy ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Otázka č. 7: Myslíte si že agrese mezi žáky roste ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Otázka č. 8: Byl/a jste svědkem šikany mezi studenty ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Otázka č. 9: Stalo se někdy na vaší škole napadení žáka či učitele ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Otázka č. 10: Pokud vaše odpověď na otázku 9. byla „Ano“. Můžete situaci popsat ?

- Vlastní odpověď.....